

Система характеризується наявністю своїх об'єктів, суб'єктів та їх взаємодії, що забезпечує відтворення та розвиток системи. З цієї точки зору інфраструктура це підсистема, як сукупність елементів, які забезпечують безперебійне функціонування взаємозв'язків об'єктів і суб'єктів даної системи. З цього визначення випливає, що інфраструктура, як якась підсистема в іншій системі, покликана, по-перше, забезпечити функціонування взаємозв'язків між елементами самої системи, до яких відносяться її об'єкти і суб'єкти. Саме в цьому полягає її основна функція, яка, очевидно, має пасивний характер. Але обмежитися визнанням цієї обставини не можна. Крім забезпечуючої функції, інфраструктура одночасно виконує регулюючу функцію, певним чином впорядковуючи взаємодію елементів самої системи. Слід зазначити, що аналіз інфраструктури може здійснюватися на кількох рівнях. Так, має сенс розмежовувати глобальний, національний, регіональний і локальний рівні інфраструктури. Таким чином, інфраструктура – це сукупність елементів, які забезпечують безперебійне багаторівневе функціонування господарських взаємозв'язків на різних ієрархічних рівнях. Кожна з виділених функцій характеризується певними рисами чи властивостями.

Забезпечуюча функція по своїй суті є функцією внутрішньою, що характеризує сутність і безпосереднє призначення інфраструктури. Як вже зазначалося, така функція має пасивний характер. Регулююча функція як би виростає з забезпечує, є її продовженням, але її властивості інші, прямо протилежні. Перш за все, вона носить зовнішній характер. У цій своїй якості дана функція є активною, що особливо помітно в перехідних економічних системах. Обидві функції нерозривно пов'язані і не можуть реалізуватися одна без іншої. Результатом їх взаємодії є цілком певний синтетичний ефект, який можна визначити як оптимізацію взаємодії у соціо-еколого-економічних системах.

Література:

1. Харічков С.К. Екологічна інфраструктура в системі забезпечення природозберігаючого імперативу економіки України / С. Харічков // Українсько-македонський науковий збірник: Пер. з македон., англ. / гол. ред.: І. Ф. Курас ; НАН України, Македонська акад. наук і мистецтв. . – Київ : Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, 2005. – Вип. 6 : . – 2014 . – С. 231–245.
2. Харічков С.К. Соціально-економічний розвиток регіонів та його програмування: цілі, механізми, інструменти : матеріали щоріч. наук.-практ. конф., (Одеса, 28 травня 2014 р.) / А.Г. Ахламов, Ю.Б. Молодожен, С.К. Харічков. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. – 135 с.

СОЦИО-ГУМАНИТАРНЫЕ СОСТАВЛЯЮЩИЕ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ

*д.е.н., профессор С.К. Харичков
К. Мельник*

Одесский национальный политехнический университет

В связи с предстоящим глобальным переходом мирового сообщества к устойчивому развитию рассматриваются предполагаемые концептуально-теоретические характеристики и особенности качественно нового права, ориентированного на созидание нашего общего «устойчивого будущего».

Устойчивое развитие страны заключается в том, чтобы спасти население от гибели, от угрожающих и приближающихся катастроф, вызванных внутренними причинами и нынешним экологическим состоянием страны.

В основе понятия «гуманитарный» лежит гуманистическое мировоззрение, в центре которого находится идея человека как высшей ценности, принятие равенства между всеми свободными людьми. Обосновывая золотое правило гуманизма, Д. Локк указывал, что поскольку все люди равны и независимы, постольку ни один из них не должен наносить ущерб жизни, здоровью, свободе или собственности другого [1]. Каждый гражданин имеет право на самоутверждение, не ущемляющее права других граждан. Человек с его правами и свободами, мыслями и чувствами является объектом изучения всех гуманитарных наук: истории, филологии, психологии, социологии, культурологии, педагогики и др. Результатом гуманитарного познания является система гуманитарного знания.

Определяющей и высшей ценностью для человека является он сам и его жизнь. В Конституции Украины сказано: «Человек, его жизнь и здоровье, честь и достоинство, неприкосновенность и безопасность признаются наивысшей социальной ценностью».

Концепция качества жизни населения, получила развитие в западных странах (прежде всего в США) в конце 1960–х гг. Современное понимание устойчивого развития заставляет обратиться к категории качества жизни населения, что становится символом прогресса и выживания цивилизации.

Умение людей поменять своё мировоззрение и поведенческие установки являются сутью социальной компоненты. Именно от их поведения зависит уровень качества жизни. Особого внимания заслуживает и участие человека в делах по созданию равноправного общества, ликвидации нищеты, снижению безработицы, обеспечению всеобщего начального образования

Проведя анализ демографической ситуации страны, было обнаружено, что в Украине ежегодно наблюдалось сокращение – 370 тыс. чел., а за пять последних лет (2011–2016) – более чем на 3 млн. человек, чему способствовала высокий уровень смертности.

Одним из условий обеспечения устойчивого развития является совершенствование системы расселения в Украине и ее регионах. Социально–экономическая дифференциация в развитии поселений и регионов Украины приводит к большой внутренней миграции населения в поисках и заработка по преимущественным векторам – периферия – центр, приводит к перегрузке больших городов и упадка малых.

Современные миграционная ситуация в Украине детерминирована процессами происходящими внутри страны и за ее пределами, поскольку страна является транзитной для мигрантов из других стран и поставщиком трудовых (в т.ч. высококвалифицированных) ресурсов за свои пределы. В общем миграционном контексте имеют значение как внешние, так и внутренние механические движения населения.

Современный социальный порядок в мире имеет в своей основе глубокое и ежегодно растущее социальное неравенство, которая реально угрожает существованию человечества. Одной из главных проблем устойчивого развития остается разрыв в уровне доходов граждан, проблема бедности и обнищания значительной части населения в условиях сравнительно высокого среднего уровня образования и даже наличия работы. Суммарное состояние ста богатейших людей Украины на 2016 составляет 23 800 млн. дол.

По результатам последних социологических опросов только 2% взрослого населения Украины считают себя богатыми, почти 8% – относят себя к среднему классу, а остальные – само идентифицируются как бедные. При таком уровне бедности (90% граждан) гарантировать сохранение стабильности в обществе практически невозможно. В Украине нет широкого социального слоя с яркими политическими или экономическими интересами, которому в развитых странах соответствует так называемый средний класс. Численность населения со средними доходами очень незначительна, поэтому, выражая его интересы, правительство пока не будет выражать интересы большинства.

Социальное неравенство в Украине носит и региональный характер. Тенденции и проблемы регионального развития Украины, связанные со становлением рыночной экономики, обуславливают необходимость региональной дифференциации государственной политики. Региональная политика должна быть направлена на преодоление диспропорций в развитии отдельных регионов, но это не означает выравнивание их по экономическим показателям, по уровню производства в расчете на 1 человека. Речь идет прежде всего о стандартизации уровня жизни населения, обеспечение равного доступа к качественным образовательным и медицинским услугам, современного комфортного жилья, обеспечение равных условий занятости как основного источника доходов [2].

Экономическое реформирование изменило качественное состояние рынка труда и характер в области занятости населения. Рыночные нововведения привели к возникновению новых сфер и видов деятельности, а также влияние на формирование новой структуры возможных источников дохода в связи с введением института частной собственности, что позволило создать новые рабочие места и источники доходов от собственности в самых разнообразных формах. Одновременно растет безработица, причем масштабы открытой безработицы соответствуют темпам падения производства.

Социальный портрет украинского безработица имеет ряд неблагоприятных черт: из общего количества зарегистрированных безработных более половины составляли женщины, более трети – молодежь в возрасте до 35 лет. Одновременно существует феномен «скрытой» занятости, с практикой выплат зарплат «в конвертах», что свидетельствует о существовании реального спроса на рабочую силу, в т.ч. со стороны наиболее развитых и высокоэффективных секторов экономики.

Набирает силу и находит проявление в Украине глобальная трансформация рынка труда в направлении увеличения гибкости и многовариантности отношений. Обратная сторона данного процесса – дестабилизация занятости в результате роста ее гибких и нестандартных форм (временной, надомной, неполной) и уменьшении доли стабильно занятых в государственном секторе.

Ужесточение требований к качеству рабочей силы и обесценение традиционного индустриального типа квалификации приводят к усилению дифференциации условий оплаты труда различных категорий рабочей силы, с соответствующим снижением социального статуса или переходом их к категории безработных.

По официальным данным, в Украине на 2016 г. работоспособное население составляет 17 303 600 человек, из них 15 626100 занятое население и 1 677 500 безработных, что составляет 9,7%.

Только развитое гражданское общество может гарантировать эффективный общественный контроль над действиями властных структур. Сегодня гражданское общество слабо сформированным в Украине, часть его функций выполняют средства массовой информации. Но развитие демократических тенденций в Украине должен сопровождаться глубокими духовными изменениями, потому что все определяется не столько политической структурой общества, сколько его духовным единством и состоянием.

Поэтому важнейшей предпосылкой перехода Украины к устойчивому развитию является обеспечение общественной безопасности путем эффективной, а не декларативной борьбы с преступностью, коррупцией, теневой экономикой. В последнее время в Украине усиливается социально–политический разлад общества. Для большинства населения цели развития непонятные или потеряны, ценности коллективизма, положительная мотивация к труду нарушены пропагандой неограниченного потребления при любых условиях.

Государство должно взять на себя функцию обеспечения принципа социальной справедливости на основе согласования и поддержания баланса интересов всех граждан, а не только отдельных социальных групп, что позволит превратить общество на сбалансированную систему, которая развивается. Но особую поддержку государства требует молодежь, женщины и пенсионеры.

Для молодежи речь должна идти о расширении возможностей в получении образования, а также возможностей дальнейшей непрерывной реализации полученных знаний за достойную оплату, возможностей получения работы и карьерного роста, пользование системой социальной помощи, соответственно сразу же отразится на демографической и семейной ситуации. Роль женщин в формировании демократических основ общества гораздо шире, чем их роль как матерей и хранительниц семей.

Устойчивое развитие государства должен гарантировать и пенсионерам уверенность в самостоятельной полноценной жизни. Необходимо добиваться свободного выбора человека в постепенном выходе на пенсию и содержание достойного уровня жизни без помощи других членов семьи.

Главным ресурсом устойчивого развития Украины является человеческий капитал, основой формирования которого является новое качество жизни населения. Речь идет о модели развития, ориентированную на максимальное раскрытие человеческого потенциала, создания достойных условий для реализации возможностей и интересов людей.

Исходя из вышесказанного, следует определить следующие социальные приоритеты в стратегии устойчивого развития страны:

- улучшение демографической ситуации;
- преодоление чрезмерной территориальной и социальной дифференциации населения;
- укрепление общественного здоровья и повышения уровня человеческого развития;
- содействие занятости и улучшение ситуации на рынке труда, легализация и повышение зарплат;
- всестороннее содействие развитию образования и науки;
- предотвращение антисоциальным проявлениям в обществе и развитие культуры.

Литература:

1. Локк, Д. Сочинения в 3-х томах / Д. Локк. – М., 1985. – ТТ. 1–3
2. Цели развития тысячелетия // Организация Объединенных Наций : сайт. – URL: <http://www.un.org>

3. Організаційний розвиток підприємства в контексті переходу України до сталого розвитку /С.К. Харічков, Г.А. Дорошук// Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі (дискусії 2016): колективна монографія/ Андерсон В.М., Балджи М.Д., Баркан В.І. [та ін.]; Інститут телекомунікацій та глобального інформаційного простору НАН України; НТТУ «Київський політехнічний інститут»; Вища економіко–гуманітарна школа/ за наук. ред. проф. Хлобистов Є.В. – Черкаси: видавець Чабаненко Ю., 2016. – 590 с. – с.435–449

4. Природохозяйствование – сегмент экономики в условиях перехода Украины к устойчивому развитию//Е.М. Субчинская, В.И. Крутякова / Journal of ecological sciences, spirituality, education and environmental culture "Noosfera". Republica Moldova, 2016. – №16. – С.136–142

МІСЦЕ І РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІКИ

асистент О.В. Сахарова

Одеський національний політехнічний університет

Обґрунтування актуальності проблеми. Якщо раніше інноваційна діяльність розглядалась як наслідок науково–технічного прогресу, то в сучасних умовах інновації – найважливіший фактор ефективного функціонування організаційної, виробничої, фінансової, наукової сфер, бо саме в комплексі вони приносять бажаний ефективний результат. Досвід більшості країн світу доводить, що активна інноваційна діяльність визначає темпи економічного розвитку, структуру сучасного виробництва, життєвий рівень в країні та головне– визначає напрямок подальшого економічного розвитку країни.

Аналіз досліджень та публікацій. Аналіз даної проблеми свідчить про те, що є ще багато над чим працювати в плані визначення місця та ролі інноваційних процесів у системі економічного розвитку як окремих підприємств, так і економіки в цілому.

Мета роботи. Узагальнити досвід зарубіжних країн та деякі проблеми національних інноваційних систем.

Виклад основного матеріалу. Розвиток суспільства органічно пов'язаний із прогресом виробничих сил. Якісне їх перетворення базується на досягненнях науки й техніки, в широкому їх застосуванні в усіх сферах виробництва і суспільної діяльності.

Досвід свідчить, що головним рушієм суспільного прогресу стала інноваційна діяльність.

У працях економістів радянського періоду жодного разу не використано такі категорії, як інновація та інноваційна діяльність. Як слушно зауважила доктор економічних наук О. Лапко, «в той час, як на Заході теорії інноваційного розвитку вивчалися, аналізувалися та вдосконалювалися, в Україні, як і в усіх країнах колишнього Радянського Союзу, теорії інновацій вважалися антикласовими. У 80–ті роки в індустріально розвинутих країнах світу теорію інтенсифікації замінила теорія інноваційних процесів як підґрунтя нової моделі економічного зростання» [1, с. 25]. З розпадом колишнього Радянського Союзу і в подальші роки ситуація в цьому напрямі докорінно змінилася. З'явилося багато наукових праць і публікацій вітчизняних вчених щодо проблем інновацій і інноваційного розвитку. Слід назвати праці Ю.М. Бажала, В.Ф. Завліна, О.О. Корінного, Л.І. Федулової та багатьох інших, які в останні роки піднімали різні питання стосовно цієї проблеми [2–5].

Інновації – це результат взаємодії між її творцями і споживачами. Особлива увага була приділена тому, що інноваційний процес більше не має лінійного характеру, який полягав у чітко визначеній ролі кожного і всіх його учасників, починаючи від університетів і наукових інститутів, галузевих організацій і груп, що виконують відповідно «чисті» дослідження і прикладні розробки, до організаторів дослідного та масового виробництва, маркетингу тощо. Навпаки, даний процес представляється зараз багатомірним, складним і має починатися з ясного розуміння того значення, яке інновації дають ринку. У наш час саме ринок відіграє важливу роль у визначенні спрямованості дослідницької й інноваційної діяльності. Тому має здійснюватися ретельна, безперервна оцінка потреб ринку для їх порівняння з відправною точкою ідей, необхідне постійне виявлення способів задоволення цих потреб, пошук рішень у даній області й ін. Зазначене виражається в системних дослідженнях, що, звичайно ж, знаходять зміст тільки тоді, коли допомагають задовольнити потреби ринку (це може бути ринок космічної техніки, військових товарів, побутових виробів, послуг і ін.).